

Borgarting lagmannsrett - LB-2012-116152

Instans	Borgarting lagmannsrett - Dom
Dato	2014-01-03
Publisert	LB-2012-116152
Stikkord	Strafferett. Barneekteskap. Jurisdiksjon. FN-konvensjon. Rettsstridsreservasjon ved graviditet.
Sammendrag	Foreldrene til en jente på 15 år og 5 måneder som med deres samtykke inngitt ekteskap i Pakistan med sin kjæreste på 17 år etter at hun hadde blitt gravid, ble dømt for å ha medvirket til at ekteskap ble inngått av barn under 16 år, jfr straffeloven § 220 første ledd. Faren var ikke norsk statsborger, men ble ansett å være en «i Norge hjemmehørende person» på gjerningstiden, jfr straffeloven § 12. Samtykke til ekteskapsinngåelsen ble ansett som medvirkning. Forholdet ble ansett rettsstridig selv om datteren var blitt gravid, og at det ville være stigmatiserende med barn utenfor ekteskap. Ikke avgjørende at datteren ønsket å gifte seg eller at FNs konvensjon setter 15 år som minstealder for ekteskap. Begge dømt til betinget fengsel i 14 dager.
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2012-44977 - Borgarting lagmannsrett LB-2012-116152 (12-116152AST-BORG/03). Anker til Høyesterett ikke tillatt fremmet, HR-2014-472-U.
Parter	Oslo statsadvokatembeter (statsadvokat Erik Førde) mot A (advokat Ola Lunde) og B (advokat Bendik Falch-Koslung).
Forfatter	Lagdommer Mette D. Trovik. Lagdommer Svein Kristensen. Ekstraordinær lagdommer Jarle Amundsen.

Oslo statsadvokatembeter har ved tiltalebeslutning 1. mars 2012 satt B, født 0.0.1957, og A, født 0.0.1961, under tiltale for overtredelse av:

Straffeloven § 220 første ledd

for å ha medvirket til at noen inngår ekteskap med noen som er under 16 år

Grunnlag er følgende forhold:

Fredag 19. november 2010 i Islamabad i Pakistan medvirket han/hun til at datteren C, født 0.0.1995, inngikk ekteskap med D til tross for at hun var under 16 år.

Oslo tingrett avsa 6. juni 2012 dom med slik domsslutning:

1. B, født 0.0.1957, dømmes for overtredelse av straffeloven § 220 første ledd til en straff av fengsel 14 - fjorten - dager.

Fullbyrdelsen av straffen utsettes i medhold av straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på to år.

2. A, født 0.0.1961, dømmes for overtredelse av straffeloven § 220 første ledd til en straff av fengsel 14 - fjorten - dager.

Fullbyrdelsen av straffen utsettes i medhold av straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på to år.

B og A har anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Anken fra B gjelder bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Anken fra A gjelder bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet, samt straffutmålingen. Ankene ble henvist til ankeforhandling ved lagmannsrettens beslutning 21. november 2013.

Ankeforhandling ble berammet til 21. mars 2013. Ankeforhandlingen ble utsatt etter begjæring fra påtalemyndigheten da den ene av de tiltalte og vitnet befant seg i Pakistan, jf. lagmannsrettens brev 6. juni 2013. Saken ble berammet på nytt til 11. juni 2013. I brev fra påtalemyndigheten til lagmannsretten ble det før nytt rettsmøte opplyst at den ene av de tiltalte, A, var reist på ferie til Pakistan. Påtalemyndigheten begjærte saken avvist for hennes del. Lagmannsretten besluttet å utsette saken for begge de tiltalte, jf. lagmannsrettens brev 6. juni 2013. Ankeforhandlingen ble deretter berammet til 26. november 2013. Begge de tiltalte møtte, men det ble opplyst at de tiltaltes datter, C, med status som fornærmet, befant seg i Pakistan og ikke kom til å møte som vitne. Etter begjæring fra forsvarerne utsatte lagmannsretten på ny ankeforhandlingen og berammet nytt rettsmøte 19. desember 2013.

De tiltalte møtte ikke til ankeforhandlingens oppstart 19. desember 2013. Det var ikke opplyst at de hadde gyldig forfall. Påtalemyndigheten begjærte anken over bevisbedømmelsen avvist for begge de tiltalte, jf. straffeprosessloven § 336. Retten, ved de tre fagdommerne og fire legdommere, tok enstemmig begjæringen til følge, jf. kjennelse vedlagt rettsboken.

Ankeforhandling fortsatte deretter med de tre fagdommerne for behandling av anken over lovanvendelsen for begge de tiltalte og straffutmålingen for A.

De tiltalte hadde nå møtt og var til stede under forhandlingene. Ett vitne, de tiltaltes datter C, avga forklaring. Om bevisførselen vises ellers til rettsboken.

Forsvarer for B har nedlagt slik påstand:

Tiltalte B frifinnes. Subsidiært: Tingrettens dom oppheves.

Forsvarer for A har nedlagt slik påstand:

A frifinnes.

Aktor har nedlagt slik påstand:

1. Anken forkastes.
2. De domfelte ilegges sakens omkostninger etter rettens skjønn.

Lagmannsretten bemerker:

B er født 0.0.1957. Han er pakistansk statsborger. A er født 0.0.1961. Hun er norsk statsborger. De tiltalte er gift med hverandre og bor sammen. De er bosatt i Oslo.

I. Skyldspørsmålet

De tiltalte ble i tingrettens dom begge funnet skyldig i å ha overtrådt straffeloven § 220 ved å ha medvirket til at datteren C inngikk ekteskap i Pakistan da hun var under 16 år.

Fra tingrettens dom siteres:

«Retten legger til grunn som bevist at C, født 0.0.1995, inngikk ekteskap i Pakistan med D, født i 1993, den 19. november 2010, altså på et tidspunkt da hun var 15 år og 5 måneder gammel. Det legges til grunn at de tiltalte begge samtykket til ekteskapsinngåelsen. Det er dokumentert ekteskapskontrakt, som bla foreligger i engelsk versjon. Det legges til grunn at faren, tiltalte nr 1, underskrev kontrakten for foreldrene og at det forelå enighet mellom ham og tiltalte nr 2 om dette. Det er ikke fremkommet noe som trekker ekteskapskontrakten i tvil. Retten legger til grunn at ekteskapet er lovlig inngått i Pakistan.»

Fra forsvarerne er det anført at tingrettens dom baserer seg på feil lovanvendelse både hva gjelder medvirkning, nødrett og rettstridighetsreservasjon. Forsvarer for B har anført at tingrettens lovanvendelse er feil også når det gjelder vurderingen av B tilknytning til Norge.

1. Straffeloven § 12

Etter straffeloven § 12 nr. 3 a får norsk straffelov anvendelse på straffbare forhold begått i utlandet av «norsk statsborger eller noen i Norge hjemmehørende person» når handlingen hører til de som er omhandlet i kapittel 20. Straffeloven § 220 inngår i kapittel 20.

Forsvarer for B har anført at tingretten har lagt feil lovanvendelse til grunn for spørsmålet om B tilknytning til Norge. Det er anført at tingretten har lagt avgjørende vekt på hans tilknytning etter gjerningstidspunktet. Forsvarer har videre anført at det fremgår av tingrettens dom at B på gjerningstidspunktet ikke var bosatt i Norge og ikke hadde slik tilknytning til Norge at han kan anses hjemmehørende i Norge. Det er vist til B egen forklaring for tingretten - som tingretten har gjengitt i dommen og lagt til grunn. Aktor har anført at B var hjemmehørende i Norge på gjerningstidspunktet, og at tingrettens premisser ikke kan forstås slik at det er lagt avgjørende vekt på forhold etter gjerningstidspunktet. Det ble under ankeforhandlingen fra påtalemyndigheten også tilbudt utfyllende bevisførsel om B bosted på gjerningstidspunktet. Påtalemyndigheten ønsket å fremlegge utskrift fra folkeregisteret. Forsvarer motsatte seg utfyllende bevisførsel, og fikk rettens medhold i dette.

Lagmannsretten legger til grunn at straffbarhetsvilkårene må foreligge på gjerningstidspunktet. Det er således gjerningstidspunktet som er avgjørende hva gjelder tilknytningen etter straffeloven § 12 nr. 3 a.

Det er uomstridt at B ikke var norsk statsborger. Tingretten har kommet til at straffeloven § 220 kommer til anvendelse også for ham da han må anses hjemmehørende i Norge. Lagmannsretten kan ikke se at tingretten i sin vurdering har lagt avgjørende vekt på tilknytning etter gjerningstidspunktet.

Det heter i tingrettens dom:

«Retten er kommet til at B skal anses som hjemmehørende i Norge. Han har selv forklart at han i flere år etter 1998 har oppholdt seg mer enn halvparten av året i Pakistan og at han har arbeidet fra 3 til 5 måneder i Norge. Men han forklarte at han i de seneste årene har oppholdt seg i det vesentligste i Norge. Retten legger avgjørende vekt på dette samt at han tidligere har bodd fast i Norge gjennom mange år og at han har sin kone og to av barna i Norge, og endelig opplysningen om at han mottar støtte fra Nav som arbeidssøkende.»

Lagmannsretten forstår det etter dette slik at tingretten har lagt avgjørende vekt på at «han forklarte at han i de seneste årene har oppholdt seg i det vesentligste i Norge».

Tingretten gjenga tiltaltes forklaring om dette innledningsvis slik;

«I flere år jobbet han 4-5 måneder i Norge hvert år, men de siste par årene forklarte han at han oppholdt seg i det alt vesentligste i Norge.»

Lagmannsretten finner det på denne bakgrunn klart at tingretten har lagt til grunn at tiltalte har forklart at han oppholdt seg i det alt vesentligste i Norge iallfall i to år forut for hovedforhandlingen. Tingrettens angivelse «et

par år» må etter en alminnelig språklig forståelse oppfattes som i det minste to år. Hovedforhandlingen fant sted 31. mai 2012, og det må følgelig legges til grunn at tiltalte etter sin egen forklaring for tingretten iallfall fra ultimo mai 2010 har oppholdt seg i det alt vesentligste i Norge. Datterens bryllup fant sted 19. november 2010. Det er således ikke tvilsomt at B på den tiden bryllupet fant sted og for tidspunktet for sin medvirkning til ekteskapsinngåelsen - gjerningstidspunktet - var hjemmehørende i Norge.

Tingrettens premisser lest i sammenheng, gjør det klart at tingretten har lagt gjerningstidspunktet til grunn som avgjørende hva gjelder vurderingen av tiltaltes tilknytning. At tingretten også viser til at tiltaltes tidligere mangeårige tilknytning til Norge og at han har kone og to av barna i Norge, samt at mottok støtte fra NAV som arbeidssøkende på tidspunktet for hovedforhandling, endrer ikke dette.

2. Medvirkning

Når det gjelder de tiltaltes medvirkning, het det i tingrettens dom:

«Det er ikke fra aktors side hevdet at det foreligger noen former for tvang eller press fra foreldrenes side. Aktor har lagt til grunn foreldrenes og datterens fremstilling av faktum. Retten finner derfor også å måtte gjøre det.

Retten legger til grunn at foreldrene, etter at de hadde fått høre om at datteren hadde fått en kjæreste, først godtok at hun og D forlovet seg, selv om de i utgangspunktet mente hun var for ung til å tenke på giftermål. Retten legger videre til grunn at datteren meddelte foreldrene at hun var gravid og at hun så satte foreldrene under press da de nektet henne å gifte seg fordi hun var for ung. Etter at hun hadde vist til det store sosiale presset og de farer hun og barnet ville bli utsatt for dersom hun ikke fikk gifte seg, og kommet med trusler om selvskading ol., gikk foreldrene med på å la henne få gifte seg. Faren underskrev ekteskapskontrakten den 19. november 2010 med fullmakt fra moren, sammen med tre vitner fra deres familie.

Retten ser det slik at foreldrene har bøyd av og godtatt ekteskapet. De medvirket da til ekteskapsinngåelsen ved sin underskrift. Underskriften var nødvendig betingelse etter pakistansk rett for at ekteskapet ble inngått. Det er hevdet at ekteskap kanskje ville kunne inngås etter pakistansk rett uten slik underskrift ved hjelp av andre slektninger og hvis man fant frem til en imam som godkjente ekteskapsinngåelsen. Retten finner å måtte se det slik at deres nektelse av å underskrive ville ha hindret ekteskapsinngåelsen. Retten finner etter omstendighetene ikke grunn til å gå nærmere inn på muligheten for ekteskapsinngåelse uten foreldrenes underskrift.»

Som det fremgår legger tingretten de tiltaltes og datterens forklaringer til grunn, og lagmannsretten viser således også til tingrettens gjengivelse av disse forklaringer innledningsvis i dommen.

Lagmannsretten viser til at straffeloven § 220 uttrykkelig angir medvirkning i straffebudet. Straffebudet rammer således ikke bare den som går inn under den prinsipale gjerningsbeskrivelsen, men også den som har medvirket. Om medvirkningen er av psykisk eller fysisk art, eller om den er skjedd før eller samtidig med hovedmannens handling, er likegyldig.

Det er fra forsvarene anført at bevisførselen for tingretten ikke ga grunnlag for å fastslå at foreldrenes samtykke var en nødvendig betingelse for datterens ekteskap og at tingrettens premisser her ikke står i sammenheng med det som ellers legges til grunn.

Lagmannsretten presiserer at det ikke til straffbarhet kreves at medvirkningen har vært nødvendig for resultatet, det er bare et medvirkende årsaksforhold som kreves, jf. også Andenæs, Alminnelig strafferett, 5. utgave ved Matningsdal og Rieber-Mohn, side 326, med videre henvisning til rettspraksis.

Lagmannsretten finner ikke grunn til å gå nærmere inn på spørsmålet om foreldrenes samtykke var en nødvendig betingelse for ekteskapsinngåelsen. Tingrettens dom kan ikke forstås slik at det er et vilkår for domfellelse at medvirkerens samtykke var nødvendig. Og uansett er den beskrivelsen av begge de tiltaltes medvirkning tingretten har gitt, tilstrekkelig til å fastslå at det foreligger straffbar medvirkning.

Tingretten presiserer at faren underskrev ekteskapskontrakten med fullmakt fra moren, at de tiltalte var enige om å samtykke til datterens ekteskapsinngåelse. Det fremgår således at de begge støttet datteren i ekteskapsinngåelsen. Lagmannsretten finner det utvilsomt at de ved dette medvirket til datterens inngåelse av ekteskapet - både fysisk ved sin underskrift og psykisk ved den støtte det representerte. Det fremgår for øvrig av forklaringen fra dem begge - slik tingretten har referert den i sin dom og lagt til grunn - at de begge også deltok i bryllupsfesten og også på denne måten støttet ekteskapsinngåelsen.

3. Nødrett

Tingretten har om nødrett uttalt:

«Retten er ikke enig i nødrettsbetraktningen. Det kan ikke ses å foreligge en slik fare som straffeloven § 47 sikter til. For det første er faren uviss og ikke konkret og aktuell, og for det andre kunne den i stor grad vært unngått ved å ta datteren til Norge, hvor hun jo også i hovedsak har oppholdt seg fra før fødselen.»

Det fremgår av tingrettens drøftelse sitert ovenfor at tingretten har lagt til grunn at datteren hadde satt foreldrene under press, og herunder at hun hadde vist til det store sosiale presset og de farer hun og barnet ville bli utsatt for dersom hun ikke fikk gifte seg, og at hun også hadde kommet med trusler om selvskading og å ta sitt eget liv.

Begge forsvarere har anført at tingrettens lovanvendelse er feil når det er lagt til grunn at det ikke forelå en nødrettssituasjon. Forsvarerne har vist til at tingretten har lagt foreldrenes forklaring om at datteren hadde truet med å ta sitt eget liv dersom hun ikke fikk gifte seg, samt at hun i Norge hadde skadet seg selv.

Lagmannsretten kan ikke se at tingretten har lagt feil lovanvendelse til grunn. Etter straffeloven § 47 må det foreligge «en på anden Måte uafvendelig Fare». Tingretten har lagt til grunn at det var alternative handlemåter, nemlig å ta med datteren til Norge. Lagmannsretten kan for øvrig ikke se at det som er beskrevet i tingrettens dom om datterens tidligere psykiske problemer, ga noen holdepunkter for at datteren skulle ta livet av seg, eller skade seg selv alvorlig, dersom ikke foreldrene ga tillatelse til ekteskap. At ikke spørsmålet om tap av ære i relasjon til det pakistanske miljø i Norge er nærmere drøftet, kan ikke anses som en feil ved lovanvendelsen. Lagmannsretten legger for øvrig til grunn at eventuelt tap av ære normalt ikke vil være en nødsituasjon som etter norsk rett berettiger medvirkning til inngåelse av ekteskap for barn.

4. Rettsstridighetsreservasjon

Fra begge forsvarere er det vist til at det ved ethvert straffebud må innfortolkes en rettstridsreservasjon. Det er vist til at tingretten har lagt til grunn at det ikke er utøvet tvang eller press fra noen av foreldrene overfor datteren. Det er videre vist til at datteren var gravid og at det ville vært strekt stigmatiserende å føde et barn utenfor ekteskap, både i Pakistan og i det pakistanske miljøet i Norge. Det er anført at tingretten har tolket loven feil når det er lagt til grunn at straffeloven § 220 rammer et tilfelle som dette.

Anførselen ble også drøftet av tingretten. Tingretten uttalte om dette:

«Retten er selvsagt enig i at denne bestemmelse kan brukes for å ramme arrangerte ekteskap og lignende tilfelle der press og tvang som går inn under straffeloven § 222 ikke kan bevises. Men slik loven er formet, er det ikke grunnlag for å anta at den ikke kommer til anvendelse også utenfor disse tilfellene. Hva slags rolle medvirkeren har spilt som medvirker til ekteskapsinngåelsen, vil bli et straffutmålingsmoment. Det kan ikke legges noe mer i uttalelsen i forarbeidene. Siden det er straffbart å inngå ekteskap med noen under 16 år, har lovgiver også funnet grunn til å ramme den som medvirker til dette. En slik medvirkning vil kunne anta mange former: fra det å samtykke med sin underskrift til en mer aktiv rolle, hvor man riktignok raskt kommer over i virkefeltet for straffeloven § 222. Men § 220 første ledd er ment å skulle ramme dette med ekteskapsinngåelse for person under 16 år, mens tvang og press rammes av § 222. Bestemmelsene er derfor forutsatt å kunne brukes i konkurrans.

Retten kan derfor ikke se at det er grunnlag for noen slik innskrenkende fortolkning ut fra et rettsstridssynspunkt. Retten kan ikke se at det har noen betydning at FN-konvensjonen av 10. desember 1962 om inngåelse av ekteskap har satt en aldersgrense på 15 år for ekteskapsinngåelse. Den norske lovgiver har valgt å gjøre det straffbart å inngå ekteskap med noen under 16 år eller medvirke til dette.»

Lagmannsretten er enig med tingretten i at straffeloven § 220 rammer medvirkning til ekteskapsinngåelse for barn uavhengig av om det er grunnlag for også å mistenke medvirkerne for press eller tvang. Barnet er beskyttet av straffeloven også der barnet ikke er utsatt for press, eller der barnet selv gir uttrykk for ønske om ekteskap. Straffeloven har en egen bestemmelse om tvang ved straffeloven § 222, og det var lovgivers uttrykkelige forutsetning at straffeloven § 220 beskyttet barnet uavhengig av om tvang eller press var utøvd. Det heter innledningsvis i Ot.prp.nr.51 (2002-2003) punkt 3.3.3.

«Departementet foreslo i høyringsnotatet s. 12 flg. å gjøre det straffbart å inngå ekteskap med nokon under 16 år eller å medvirke til dette:

Kravet om samtykke fra fylkesmannen, jf ekteskapsloven § 1, motvirker at det inngås tvangsekteskap i Norge med noen under 18 år.

I høringsuttalelse 3. september 2002 til Barne- og familiedepartementet foreslår Justisdepartementet at fylkesmannens kompetanse til å gi dispensasjon fra aldersgrensen i ekteskapsloven § 1 skal begrenses til å gjelde personer mellom 16 og 18 år. Samtidig foreslås det at ekteskap som inngås i utlandet med noen under 16 år, skal være ugyldig etter norsk rett, dersom en av partene var norsk statsborger eller hadde bopel i Norge på tidspunktet for ekteskapsinngåelsen.

Justisdepartementet mener imidlertid at det kan være behov for å gå lengre enn dette, og foreslår i høringsbrevet her å gjøre det straffbart å inngå ekteskap med noen under 16 år eller å medvirke til dette. Det er etter departementets oppfatning ikke tilstrekkelig at ekteskapet vil være sivilrettslig ugyldig. Selve inngåelsen av ekteskapet representerer i seg selv et overgrep mot barnet som bør belegges med straff. En slik ekteskapsinngåelse vil kunne tilrettelegge for handlinger som etter omstendighetene også vil kunne straffes som seksuell omgang med mindreårige eller medvirkning til det, jf straffeloven §§ 195 og 196, som har strenge strafferammer. Vedkommende bør imidlertid kunne strafforfølges også der verken §195 eller §196 er overtrådt.»

Departementet uttaler deretter at det også er en sterk presumsjon for at ekteskapet er inngått ved tvang, når minst én av ektefellene er yngre enn 16 år. Det presiseres imidlertid at en eventuell frivillighet fra barnets side bør være uten betydning, da tilretteleggingen er straffverdig uten hensyn til om det er utøvet noen form for tvang eller trusler. Det er vist til at et 13-år gammelt barn normalt ikke på samme måte som en voksen er i stand til å overskue konsekvensene av å inngå ekteskap og at det samme i de fleste tilfeller vil gjelde en 14- eller 15-åring.

Ved behandlingen i Stortinget heter det merknader fra komiteen, jf. Innst.O.nr.106 (2002-2003), følgende:

«Komiteen vil fremheve at det å inngå ekteskap skal være basert på frivillighet og forståelse for hvilke praktiske, familiemessige og juridiske konsekvenser ekteskapet medfører.

Komiteen viser til at barn i annen lovgivning gis rett til særlige beskyttelsestiltak i kraft av å være fysisk og psykisk umodne. Barn skal sikres slik at det ikke arrangeres giftermål som bryter med barns rett til å være barn. For å bekjempe handel med og misbruk av barn er det også viktig at de som ikke respekterer barns rett til en fullverdig barndom, straffes. Regjeringens forslag til ny §220 første ledd i straffeloven medfører at vi får en ny type lovhjemmel for å bekjempe tvangsekteskap. Bestemmelsen vil ramme den som legger til rette for ekteskap med barn, uavhengig av om det faktisk er brukt tvang eller om påtalemyndigheten kan bevise slik tvang. En nærmere bevismessig vurdering av og dokumentasjon på at det har forekommet tvang, er ikke nødvendig når en av partene var under 16 år ved ekteskapets inngåelse. Medvirkning til slikt ekteskap rammes også.

Etter komiteens vurdering er ovennevnte en god løsning, da det skal mye til at tilfeller av tvangsekteskap vil kunne avsløres med barnets hjelp når det er under 16 år. Lojaliteten til foreldrene blant de yngste er sterk. Den nye bestemmelsen gjør det også bevismessig enklere. Den vil ramme arrangerte ekteskap og tvangsekteskap uten at det er nødvendig å påvise tvang i juridisk forstand. Dette er etter komiteens oppfatning positivt og nødvendig. Komiteen vil fremheve at det er viktig å ha bestemmelser som rammer de mest alvorlige tilfeller av arrangerte barneekteskap.

Komiteen er enig med departementet i at tilretteleggingen av ekteskap med barn er straffverdig, uavhengig av om det er utøvet noen form for tvang eller trusler. Aldersgrensen på 16 år harmonerer etter komiteens syn godt med annen lovgivning.»

Det fremgår således uttrykkelig av forarbeidene at anvendelsen av straffetrusselen ikke forutsetter at det godtgjøres bruk av tvang. Lagmannsretten legger dette til grunn, og finner ikke at bestemmelsen kan tolkes innskrenkende slik at medvirkningshandling som ikke innebærer tvang eller press ikke omfattes av straffebudet.

Det gis i forarbeidene videre uttrykk for at bestemmelsen vil være anvendelig overfor arrangerte ekteskap. Lagmannsretten kan imidlertid ikke se at det er en forutsetning for anvendelsen av bestemmelsen at det bevises at ekteskapet er arrangert fra foreldrenes side. Slik lagmannsretten forstår forarbeidene, er det ikke grunnlag for å tolke loven innskrenkende slik at ikke andre og mindre inngripende medvirkningshandling rammes, som for eksempel at det gis tillatelse til inngåelse av ekteskap, uten at det legges til grunn at ekteskapet er arrangert av foreldrene.

Om medvirkningen innebærer press/tvang, eventuelt består i å arrangere ekteskapet eller om medvirkningen består i å gi tillatelse og støtte til at et ekteskap kommer i stand, vil imidlertid være momenter av betydning for straffutmålingen.

Aldersgrensen ble også særskilt drøftet i forarbeidene, herunder ble det drøftet om aldersgrensen skulle være 15 år. Det het om dette i Ot.prp.nr.51 (2002-2003) punkt 3.3.3.

«Ekteskapsalderen er i de fleste land 16 år eller høyere, men i enkelte land er den lavere. For eksempel er ekteskapsalderen 15 år i Kongo, jf Unicefs rapport 1/2 Early marriage' fra mars 2001.

FN-konvensjonen 10. desember 1962 om samtykke til ekteskap, minstealder for ekteskap og registrering av ekteskap art. 2 lyder som følger:

'Stater som er parter i denne konvensjon, skal ved lov fastsette en minstealder for inngåelse av ekteskap. Ekteskap skal ikke lovlig kunne inngås av en person som er under denne minstealder, med mindre en kompetent myndighet har gitt dispensasjon av tungtveiende hensyn ut fra de to parters interesser.'

Ifølge forarbeidene til konvensjonen skal lavalderen ikke være under 15 år.

Når departementet over har foreslått å sette grensen for det straffbare ved inngåelse av ekteskap med noen under 16 år, er bakgrunnen at dette vil være best i samsvar med de øvrige aldersgrenser som det er gjort rede for foran. Departementet har også lagt vekt på at få land har en ekteskapsalder under 16 år. Departementet ber likevel om høringsinstansenes syn på om det forhold at FN-konvensjonen godtar en ekteskapsalder på 15 år, bør tilsi at grensen for det straffbare settes til 15 år.»

Det fremgår videre av forarbeidene at et stort flertall av høringsinstansene støttet forslaget om å gjøre det straffbart å inngå ekteskap med noen som er under 16 år eller medvirke til dette. Ingen av høringsinstansene gikk inn for at aldersgrensen ble satt til 15 år.

Ved Stortingets behandling gis det i komiteens merknader uttrykk for at aldersgrensen på 16 år harmonerer godt med annen lovgivning.

Lagmannsretten viser også til at sammenhengen med de øvrige lovbestemmelser, herunder bestemmelser om seksuell lavalder, ikke taler for å tolke loven innskrenkende hva gjelder alder.

Lagmannsretten kan på denne bakgrunn ikke se at straffeloven § 220 skal tolkes innskrenkende og ikke gjelde når barnet er 15 år.

At barnet er gravid når ekteskapsinngåelsen finner sted, er ikke særskilt drøftet i forarbeidene. Ut fra sammenhengen med de øvrige bestemmelser som beskytter barn etter norsk straffelov, kan lagmannsretten imidlertid ikke se at barnet ikke er beskyttet av straffelovens bestemmelser om ekteskapsinngåelse når det er gravid, og at straffeloven § 220 skal tolkes innskrenkende og ikke gjelde når barnet er gravid.

Lagmannsretten kan således ikke se at det er feil rettsanvendelse at tingretten ikke har tolket ordlyden i straffeloven § 220 innskrenkende slik at den ikke rammer det forhold de to tiltalte er funnet skyldig i.

Lagmannsretten kan etter dette ikke se at det er feil ved tingrettens lovanvendelse for noen av de tiltalte hva gjelder avgjørelsen av skyldspørsmålet.

Anken over lovanvendelsen forkastes således for begge de tiltalte.

II. Straffutmåling

Straffen ble av tingretten for hver av de tiltalte fastsatt til 14 dager fengsel som gjøres betinget i medhold av straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på to år.

A har anket over straffutmålingen.

Lagmannsretten viser til at det som nevnt fra påtalemyndigheten ikke ble ført bevis for at ekteskapet ble inngått etter press eller tvang fra foreldrene. Det er heller ikke ført bevis for at ekteskapet var arrangert av foreldrene. Lagmannsretten legger for straffutmålingen - som tingretten - til grunn at ekteskapet ble inngått etter anmodning fra datteren, og at hun overfor foreldrene var den som tok initiativ til bryllupet.

Datteren forklarte seg for lagmannsretten. Da ankeforhandlingen ble gjennomført, var hun blitt 18 år gammel. Hun bor sammen med foreldrene i Norge med barnet. Barnefaren har ikke fått opphold, men har vært i Norge noen ganger på turistvisum.

Datteren forklarte for lagmannsretten at hun dro til Pakistan ca. april i 2010, altså rundt påsketider i 9. klasse. Hun opplyste at hun i Norge hadde «begynt med masse rart» og at hun hadde «dårlige venner». Hun forklarte videre for lagmannsretten at foreldrene hadde akseptert at hun var sammen med sin kjæreste i Pakistan under

forutsetning av at de forlovet seg. Da hun ble gravid, hadde foreldrene akseptert at hun giftet seg etter press fra henne. Hun viste til at hun selv hadde sett på det som svært vanskelig å kunne få barnet uten å være gift. Datteren mente at å føde barn som ugift, også ville vært stigmatiserende i det pakistanske miljøet i Norge.

Det er uklart for lagmannsretten om datteren har fullført ungdomsskolen ved den skolegang hun fikk gjennomført i Pakistan før barnefødselen. Hun har opplyst at hun i dag arbeider i Norge som butikkekspeditor i matvarehandel.

Lagmannsretten viser til at datteren var 15 år og 5 måneder gammel da ekteskapet fant sted, og kan således ikke karakteriseres som et lite barn. At hun skulle være mer moden enn 15-åringer normalt, er det imidlertid ikke holdepunkter for. Det er opplyst at barnevernet hadde regelmessig oppfølging av familien før datteren reiste til Pakistan. Datteren opplyste selv at dette skyldes at hun hadde problemer, og holdt på «med uheldige ting». Nærmere bevisførsel hva gjelder barnevernets oppfølging av datteren og familien har lagmannsretten ikke hatt.

I formildende retning legger lagmannsretten noe vekt på at A for tingretten tilsto de faktiske forhold hva gjelder sin medvirkning, selv om straffeskyld ikke ble erkjent.

Det er nå gått tre år fra det straffbare forholdet fant sted. Det har vært vanskelig å få alle sakens aktører til å møte til rettsmøte. Ankeforhandlingen har tre ganger vært utsatt, i det både tiltalte og vitnet har vært bortreist. Lagmannsretten kan ikke se bort fra at tiltalte selv må bære ansvar for noe av den tiden det har tatt å få saken behandlet. Den tiden som er gått, må likevel tillegges vekt i formildende retning.

Lagmannsretten finner etter en samlet vurdering at den straff som satt av tingretten klart ikke er for streng. Lagmannsretten kan ikke se at det er grunnlag for at straffen i sin helhet skal bortfalle eller at det skal gis domsutsettelse, slik det er anført fra forsvarer.

Anken over straffutmålingen fra A blir etter dette å forkaste, jf. straffeprosessloven § 344.

Begge anker forkastes etter dette i sin helhet.

III. Sakskostnader

Påtalemyndigheten har påstått sakskostnader idømt.

Lagmannsretten finner ikke at sakskostnader skal idømmes. Det er tatt hensyn til at straffeloven § 220 ved sin någjeldende ordlyd må anses som en ny bestemmelse, og det er lite relevant rettspraksis. Lagmannsretten legger også til grunn at de tiltalte har begrenset økonomisk evne.

Saksomkostninger ilegges etter dette ikke.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning

- 1. Anken fra B forkastes.*
- 2. Anken fra A forkastes.*
- 3. Saksomkostninger ilegges ikke.*